

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Rozwój poznawczy (oprac. Janusz Trempała)	13
1.1. Zmiany w poziomie zdolności poznawczych	13
1.1.1. Zmiany w ogólnym poziomie inteligencji	14
1.1.2. Przekształcenia struktury zdolności	17
1.2. Przekształcanie się sposobów myślenia	21
1.2.1. Rozwój poznawczy w ujęciu Piageta	21
1.2.2. Rozwój postformalnych sposobów myślenia	24
1.3. Przekształcenia rozwojowe w procesach przetwarzania informacji	30
1.3.1. Spostrzeganie i uwaga	31
1.3.2. Pamięć	32
1.3.3. Szybkość przetwarzania informacji	37
1.4. Podsumowanie	39
Rozdział 2. Rozwój emocjonalny (oprac. Helena Hurme; tłum. Paweł Izdebski)	45
2.1. Emocje jako obszar badań w psychologii rozwoju człowieka	45
2.1.1. Pojęcie emocji	46
2.1.2. Czynniki wywołujące emocje	46
2.2. Poglądy na temat natury emocji	48
2.2.1. Teoria emocji osobnych	49
2.2.2. Poglądy konstruktywistów społecznych	50
2.2.3. Podejście poznawcze	50
2.2.4. Podejście funkcjonalistyczno-organizacyjne	52
2.2.5. Próba integracji: koncepcja poznawczo-rozwojowa Fischera	53
2.3. Emocje w ciągu życia człowieka	54
2.3.1. Wczesne dzieciństwo	54
2.3.2. Okres średniego i późnego dzieciństwa	58
2.3.3. Adolescencja	60
2.3.4. Emocje w dorosłości i okresie starzenia się	62
2.4. Podsumowanie	65

Rozdział 3. Rozwój społeczny

(oprac. <i>Stanisław Kowalik</i>)	71
3.1. Sposoby pojmowania rozwoju społecznego	71
3.2. Rozwój społeczny jako ciąg zmian osobowościowych	74
3.2.1. Teoretyczne modele społecznego rozwoju człowieka	75
3.2.2. Przełomy życiowe ukierunkowujące przebieg socjalizacji człowieka	81
3.3. Rozwój społeczny człowieka jako spełnienie zapotrzebowania cywilizacyjnego	87
3.3.1. Przebieg społecznego rozwoju człowieka w świetle danych antropogenetycznych	88
3.3.2. Rozwój społeczny jako przygotowanie do pełnego uczestnictwa w życiu zbiorowym	93
3.4. Rozwój społeczny jako tworzenie nowych relacji interpersonalnych	99
3.5. Podsumowanie	100

Rozdział 4. Rozwój moralny

(oprac. <i>Janusz Trempała i Dorota Czyżowska</i>)	106
4.1. Sposoby pojmowania rozwoju moralnego	107
4.2. Mechanizmy rozwoju moralnego	108
4.2.1. Psychoanalityczna koncepcja rozwoju moralnego	108
4.2.2. Rozwój moralny jako wynik uczenia się	110
4.2.3. Poznawczo-rozwojowa koncepcja rozwoju moralnego	113
4.3. Rozwój moralny w ciągu życia	117
4.3.1. Uniwersalność stadiów rozwoju moralnego	117
4.3.2. Związek rozwoju moralnego z rozwojem poznawczym	120
4.3.3. Myślenie a działanie moralne	122
4.4. Podsumowanie	125

Rozdział 5. Rozwój osobowości

(oprac. <i>Piotr Oles</i>)	131
5.1. Poziom cech: struktura osobowości	132
5.1.1. Genetyka behawioralna	132
5.1.2. Teoria cech	134
5.1.3. Rozwój typów osobowości	136
5.2. Poziom charakterystycznego stylu adaptacji: potrzeby, dążenia i wartości	139
5.2.1. Podejście psychodynamiczne	139
5.2.2. Socjobiologia i teoria opanowania trwogi	147
5.2.3. Podejście poznawcze	149
5.2.4. Podejście humanistyczne	159
5.3. Poziom tożsamości: tworzenie znaczeń, nadawanie sensu	163
5.3.1. Znaczenie wczesnych doświadczeń: tworzenie celów i powstawanie skryptu ..	164
5.3.2. „Ja” podmiotowe i tworzenie systemu znaczeń osobistych	166
5.3.3. Koncepcja narracyjnej tożsamości D. McAdamsa	168
5.3.4. Psychologia egzystencjalna	170
5.4. Podsumowanie	171

Rozdział 6. Różnice indywidualne w rozwoju psychicznym

(oprac. <i>Anna Matczak</i>)	178
6.1. Różnice indywidualne a różnice rozwojowe	178
6.2. Mechanizmy powstawania różnic indywidualnych w rozwoju	181
6.3. Zdolności	184
6.3.1. Podstawowe pojęcia i rozróżnienia	184
6.3.2. Rozwój zdolności	186
6.3.3. Źródła różnic indywidualnych	187
6.3.4. Uwagi końcowe	192

6.4. Temperament	192
6.4.1. Cechy temperamentu	192
6.4.2. Temperamentalne determinanty aktywności	196
6.5. Podsumowanie	202
Indeks osób	207

Przedmowa do tego podręcznika *Psychologia rozwoju człowieka* jest ostatnim z trzynastu w serii zaplanowanej przez ówże wydawnictwo. Znacząco przedmiotem. Profesor Maria Pomarańczuk-Górnowska i Profesor Maria Tyszkowa. Dzieje powstawania tego podręcznika oraz poddawane założenia merytoryczne i formalne, jakie przyjęliśmy konstatując, jako nad nim, przedstawiliśmy w *Przedmowie* tomu drugiego, z cyklu *Psychologia człowieka* *okresów życia człowieka*. Czytelników zainteresowanych przebiegiem przez nas założeńami odsyłamy do wspomnianej *Przedmowy*, ograniczając się teraz do krótkiego omówienia treści niniejszego tomu.

Ten tom *Psychologii rozwoju człowieka* pt. *Rozwój funkcji psychicznych* rozpoczyna od zaprezentowania w aspekcie podłożnym zmian w rozwoju poznawczym, emocjonalnym, społecznym i moralnym, a także w rozwoju osobowości. Tego rodzaju ujęcie, porusza w planie poznawczych możliwości, mianem liczących woli i możliwości, jako uwarunkowania z punktu widzenia potrzeb dydaktyki tego przedmiotu, jest rzadko spotykane w literaturze podręcznikowej psychologii rozwojowej. Podłożna analiza zmian w poszczególnych obszarach rozwoju człowieka pozwala lepiej opisać specyficzne mechanizmy kształtowania się określonych funkcji psychicznych oraz wskazać problemy najczęściej napotykane w danym obszarze badań nad rozwojem. Ten rodzaj analizy rozwoju człowieka umożliwia także ukazanie dynamiki zmian określonego rodzaju w ciągu całego życia człowieka. Uświadomiona ciągłość w przekształcaniu się struktury psychicznej, a także nieciągłości rozwojowe, oraz to, że rozwój psychiczny nie jest nieodwracalnym procesem zmian wyłącznie progresywnych, że w każdym momencie ontogenezy zachodzą dłuższe lub krótsze utrzymujące się zmiany zarówno progresywne, jak i regresywne. Czytelnik będzie mógł zauważyć, że nie wszystkie zmiany w rozwoju człowieka są funkcją wieku chronologicznego: wiele z nich to zmiany struktury psychicznej tworzy nie tyle sekwencje stadiów związanych z wiekiem, ile sekwencje stopniowych przekształceń związanych głównie z indywidualnym doświadczeniem człowieka. W ujęciu podłożnym szczególnie ujawniają się także cechy rozwoju, jak jego planowość, a także wielokierunkowość zmian. W tym kontekście szczególnie istotną rolę nabiera problem różnic indywidualnych w rozwoju człowieka. Ostatnia